

МУБАРАКРАЙ!

Гъурметлу муаллимар! За жуван, райондин руководстводин ва депутатрин Собранидин патай кез пешекарвилдин сувар – муаллимарин Югъ рикдин сидкыдай мубаракзава! Дуьньяда виридалайни важиблу ва ислягъ пешедин иесяр тир куь гъиле инсан тербияламышунин жавабдарвал ава. Куьне аялриз чирвилер гунилай алава, абуь жавабдар члехи уьмуьрдиз гъазурзава. И четин карда куь кез чандин сагъвал хъурай! Ученикри чпин агалкъунралди куь риклер шад авурай!

«Ахцегъ район» МР-дин кьил О.М.АБДУЛКЕРИМОВ

РД-дин АХЦЕГЪ РАЙОНДИН ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ГАЗЕТ

1928-йисалай акъатзава

№40 (8780), арбе

12+

ЩИШИ ДУЬНЯ

6-октябрь, 2021-йис. Газет гъафтеда садра акъатзава.

Къимет 10 манат

РАЙАДМИНИСТРАЦИЯДА СОВЕЩАНИЕ

«АХЦЕГЪРИН ИЧЕРИН ЮГЪ»

СУВАРИЗ ГЪАЗУРВАЛ АКВАЗВА

Даш АЛИЕВ

5-октябрдиз райадминистрациядин активдин нубатдин совещание «Ахцегъ район» МР-дин кьил Осман Абдулкеримован регъбервилек кваз кьиле фена. Йикъан месэлайрив эгечИдалди вилик ада залдавайбуруз (муаллимарин йикъаз талукъ яз эверна, образованидин хилеь работник пар авай), гъабурун чина райондин вири муаллимариз пешекарвилдин суварин Югъ мубаракна.

Налогар кватлунин гъакъиндай ада гаф райадминистрациядин экономикадин отделдин начальникдин заместитель Рафик Эфендиеваз гана.

– Налогар кватлунай кIуьд вацран тапшуругъар эменнидай 36,2 ва чилин налогдай 63,3 процентдин кьилиз акъуднава, налогринбур тушир гъакъи – 22,3%. Нетижаар алагай гъафтединдалай хейлин тIимил хъунин себеб налогрин законодательство дегиш хъунихъ галаз алакълу я: вацран нетижайрай чилин ва эмменидин налогрин артухан пулар транспортдин налогдин гъакъиндай хкъунава, – лагъана ада.

«Ахтынская ЦРБ» ГБУ-дин кьилин духтур Митгъадин Мурсалова районда коронавирусдин азардин вилик пад къунин гъакъиндай авай гъаларикай малумат авуна.

– Аллагъдиз шукур, эхиримжи гъафтеда гъалар хейлин хъсан хъанва: малум хъайи 9 дуьшудикай анжах кьве касдиз коронавирус ва иридаз пневмония тестикъ я. Рапар ягъунин чарасузилдин гъакъиндай жематдихъ галаз табигъатдин кIвалах активламышун герек я. Алай вахтунда 4890 кас районэгълияр вакцинация авунва. Абурук азар акатайтIани, ам асантиз, саки кIвачин кьилел алатзава. Амбулаторно, яни кIвалера сагъарзавайбуь (и кар гъарда вичи-вичиз ваь, анжах духтурдин кьетIен гуьзчивилик авуна кIанда) гъукуматди пулсуз дарманралди тамамвилелди таъминарзава. ИкI, герек дарманар къачун патал Дагъустандиз федеральный бюджетдай 2 миллиард манат пул ганва ва са миллиард манатни республикадин бюджетдай алава хъувунва, – ихтилатна кьилин духтурди.

– Хъсан адет хъанвайвал, гъар бегъерлу йисан 15-октябрдиз чна районда «Ахцегърин ичерин

Югъ» сувар кьиле тухузва. Сувар райондиз туристар желбуниз (и жигъетдай чаз еке мумкинвилер ава), ахцегърин ичер бренд яз машгъуруниз ва жематдиз и юкъуз мугъманрихъ галаз къулайдиз ял ягъуниз хъсан таъсирзава. Тестикъарнавай махсус план-графикдив кьурвал, 15-октябрдин жуьмьа йикъан экуьнахъ 9-даз Ахцегъа, обелискдин патав, мугъманар къабулда. Ахпа, Ленинан куьчеда гъар жуьре выставкайриз тамашайдалай къулукъ, суварин кьилин серенжемар (чи хуьрерин кьилди-кьилди майданрал фин, официальный рахунар, концерт...) В.Эмирован тIварунихъ галай багъда тешкилда. Ана гъар са СП-диз вичин майдан, алачуь ачухарун патал чка тайинарнава, – кьейдна райадминистрациядин кьилин заместитель Вадим Агъасиева.

«Коронавирусдин пандемиядихъ галаз алакълу яз, гъайиф хъи, цIи чавай районда «Шарвили» эпосдин суварин кваз кьиле тухуз хъанач. Са тIимил мумкинвал хъанмазди, ингъе, ичерин сувар тухузва. И кар са тIвар паталди ваь, хъсан гъазурвал аваз чешнелудаказ авуна кIанда. Суварик республикадин руководстводай, хуьруьн майишатдин, туризмдин Министерствойрай теклифна кьведай мугъманри, симинин пагъливанри, чи машгъур мандарри иштиракда. Абуруз гъар са хуьруьн майдандал (анал хуьруьн тарих, культура, гъилин-тушIун сеняткарвилер, кухня къалурзавай шейэ-экспонатар жен) халкъдин милли парталар алай са итимдини дишегълиди чпин хуьруьн кьетIенвилерикай суьгъбетда. Суварин кьилин метлебрикай сад иниз туристар желбун я. Гъавилий кьведай йисуз чна Ахцегъай Къурагъиз (Грарин хуьруьн дередай яна) 16 километрдин машиндин хъсан рехъ туькIуьрун фикирдиз къачунва», – алава хъувуна райондин регъберди.

Эхирдай Осман Магъмудовича совещанидал теклифнавай муаллимариз ва абурун чина райондин образованидин хилеь вири къуллугъчийриз муаллимарин Югъ рикдин сидкыдай мубаракна, аялриз тарс ва тербия гуни карда тафаватлу са жерге муаллимаризни аялрин бахчайрин тербиячийриз Ахцегъ муниципалитетдин патай Гъурметдин грамотаарни цуькверин кIунчIар гана.

РД-дин ХАЛКЪДИН СОБРАНИДИН СИФТЕ ЗАСЕДАНИЕ

Алай йисан 30-сентябрдиз Махачкъалада РД-дин 7-созывдин Халкъдин Собранидин сифте заседание кьиле фена. Анал чи республикадин Парламентдин председателвиле Заур Аскендеров хкъягна. Залда авай 87 кас парламентарийрикай адан кандидатура патал 82 касди сесер гана. Анал гъакI чи машгъур карчи, политикадин ва общественный деятель Сулейман Керимов Дагъустандин патай сенаторвиле хкъягна. Адан кандидатура патал 85 депутатди сесер гана, акси сесер авачир.

Къейдин, вилик квай юкъуз Махачкъалада РД-дин 7-созывдин Халкъдин Собранида «Сад тир Россия» фракциядин тешкиллувиле заседание кьиле фена. Адан сергъятра аваз, партиядин Уставдихъ галаз къадайвал, чинеба сесер гуналди фракциядин регъбервиле Заур Аскендеров хкъягна. Гъа инал Заур Аскендерован кандидатура РД-дин 7-созывдин Халкъдин Собранидин председателвиле къуллугъдал хкъягъун патал теклифна. И къарар «Сад тир Россия» партиядин Генсоветди тестикъарна.

ЯШАЙИШ, ЭКОНОМИКА ВИЛИК ТУХУНИН МЕСЭЛАЯР ВЕРЕВИРДНА

28-сентябрдиз Махачкъаладин «Россия зи тарих я» тарихдин паркда РД-дин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Сергей Меликован регъбервилек кваз «Дагъустан Республика экономикадин ва яшайишдин рекъай вилик тухун» месэладай республикадин конференция кьиле фена. И серенжемдин сергъятра аваз Дагъустан 2024-йисал ва 2030-йисан пландин девирдал къван экономикадин ва яшайишдин рекъай вилик тухунин Стратегиядин проектдин асул поло-

женияр презентация авуна.

А конференциядин кIвалахда «Ахцегъ район» МР-дин кьил Осман Абдулкеримовани иштиракна. И серенжемдин гъакъиндай баянар гуналди, Осман Магъмудович Абдулкеримова кьейдна: «Шаксуз, и документди чи регион экономикадин ва яшайишдин рекъай вилик тухунин асул хилер ва ериш тайинарзава. Серенжемдин вахтунда РД-дин Кьилин врио Сергей Алимович Меликова кьейд авурвал, чна къабулзавай къарарар и

жуьредин стратегиядин метлебдин федеральный документрихъ ва умуми милли метлебдин планрихъ, гъакI республикадин игътияжрихъни мумкинвилерихъ галаз къазвайбуь хъун чарасуз я. Тайинарнавай члехи крар планламишунин месэлайрив вири терефар гекъигуналди эгечIуни чаз региондин важиблу месэлаяр галай-галайвал гъалдай ва бюджет менфятлудаказ пайдай мумкинвал гуда.

Стратегиядин рекъай вилик тухунин и жуьредин проект Ахцегъ райондани туькIуьрзава. Чна чи мумкинвилер фикирда къуналди район вилик тухунин ериш артухарун патал жемат къван чалишмишвалда, гъакI кIвалахдин цIийи хилеризни фикир гуда, важиблу ва еке проект уьмуьрдиз куьчуьрмишда. И вахтунда чна гъвечIи ва юкъван карчивал, туриствилинни рекреационный комплекс, гъакI хуьруьн майишатдин суьрсет гъасилунин кластер артмишунизни кьетIен фикир гуда», – алава хъувуна райондин регъберди.

ХІХ АСИРДИН УРУС АХЦЕГЬ КЪЕЛЕ ТУЪХКІУЪР ХЪИЙИЗ КІАНЗАВА

Пешекар-реставраторар Ахцегь районда авай 19-асирдин къеле туъхкІуър хъувунин проект газурунив эгечІдайвал я. Идакай проект туъхкІуърин вахтар къалур тавуна, республикадин культурадин ирс хуьнин рекъай агентстводин (Дагнаследие) пресс-къуллугъди хабар гана. Ахцегьрин къеле авай гьалди гьам Дагнаследиедик ва гьамни райондин общественностдик гьеле фадлай инихъ секинузвал кутазва.

«Дагъустандин Къилин врио Сергей Меликован тапшуругъдалди и мукъва Ахцегь районда авай вич федеральный метлебдин культурадин ирсиник акатзавай 19-асирдин къеледин гьал Дагнаследиедин къуллугъчийри ахтармишна. Къеледин къав ва килисадин цлар чкІанвайди акур абур чпин секинузвал малумарна. Районда тешкилнавай «Ахцегьрин къеле» фондуниз лап и мукъвара и памятник туъхкІуър хъувун ва ишлемишун патал проект заказ ийиз кІанзава», – лугъузва пресс-къуллугъда.

Къейдзавайвал, къеледик акатзавай дараматар ва имаратар чкІизва. «Дагнаследиеди Россиядин законрал асаслу яз, культурадин ирсинин и дарамат хуьнин рекъай серенжемар къабулун чарасуз тирдан гьакъиндай «Урусрин миграция» тІвар алай агъалийриз яшайишдин ва ихтияррин рекъай куьмек гудай мергъя-

матлувилин фондуниз са шумудра талукъ тир чарар ракъурна. Амма и рекъай са серенжемни къабулнач. Дагнаследиедик культурадин ирсиник акатзавай и дарамат хуьн патал кІвалахар тухуниз ихтиярар гузвай чарар атанач», – алава хъийизва агентстводин пресс-къуллугъда.

КЪИЗИЛДА АВАЙ КЪУРЪАН

Индияда авай яшлу заргар Бхом-радж Сониди Къуръандин са аят къизилдалди туъхІуърна. Пайгъ-амбарди (с.а.с.) «ИАСИН» сура Къуръандин рикІ я лугъузва. Ражастан штатдин Бикакер шегъерда яшамеш жезвай маса устІарди «Йасин» сура къизилдалди кхъенва. Пешекарвилин еке тежриба авай и заргар динэгъли я ва вични гьамиша са вуч ятІани къетІендаказ ийиз алахъзава. ИкІ, «Йасин» кхъин патал адаз 30 грамм къизил герек атана. И кар ада са йисан вахтунда тамамарна.

ХАЛКЪДИН СЕНЯТКАРВИЛЕР НИ, МУС ВА ГЪИКИ АРАДАЛ ХКИДА?!

Шерибан ПАШАЕВА,
тарихдин илимрин кандидат

(Эвел 39-нумрада)

Къиблепатан Дагъустанда, къилди къачун хъайитІа, лезги районра, халкъдин художественный сеняткарвилерин месэлайрал машгъл хъанвай махсус са Центрин авач. Заз чи вири районрин килерив ихътин суал вугуз кІанзава: и кардин себеб вуч я? Винидихъ къейднавай месэлайрал машгъл хуьн чи вири районра авай культурадин отделрин, управленийрин везифайрик акатзава. Алай аямдин шартІара вири кІвалахар чкайрал тешкилунилай эгечІун лазим я. Чна чи халкъдин квахънавай гъилин-тупІун, художественный сеняткарвилер арадал хкун патал алахъунар жезмай къван артухарна кІанда. Государстводи и рекъай чаз гузвай мумкинвилер гъилий акъудун халкъдин вилик тахсиркарвал жезда.

Халкъдин художественный сеняткарвилер вилик тухунин мад са важиблу рехъ – им чи милли устІарри гъазурзавай шейър маса гун тешкилун я. Государстводи исятда чпе фадлай инихъ халкъдин сеняткарвилер авай чкайра туриствилин махсус комплексар арадал гъунизни куьмек гузва. Герек туристрихъ ва хуьрериз къевзвай маса мугъманрихъ милли сеняткарвилерал машгъл устІарри гъазурнавай шейър

устанвилерин сирер квахъзава, несилрилай несилрал къевзвай циргъ къатІ хъанва. Чи школайра ва колледжра кІвалахъзавай муаллими ихътин татугайвилер арадай акъудуниз къетІен фикир гун чарасуз я. Къейдин, маса халкъари ихътин месэлаяр хуьрун школайрин куьмекдалди гъялзава. Анра школайрин программайрик милли сеняткарвилерал алава тарсар кутунва. Аялри гьеле 1-классдилай эгечІна художественный шейър гъазурзава. Абурукай лап хъсанбур выставкайриз ракурзава ва маса гузва. Бязи маса халкъар яшамеш жезвай чкайра хуьрун школайра гамар хурунай, парчайрал нехишар акъудунай, ракъ ва кІарас художественный къайдада гъялунай ва маса рекъерай жегъилриз алава тарсар гузва. Вири ихътин месэлаяр гъялунал чкадин администрацияр машгъл я.

Разивилелди къейдин, алай вахтунда чи уьлкведа вири республикайра ва регионра виликан несилрилай ирс яз атанвай милли художественный сеняткарвилер вилик тухуниз куьмекар гузва. Месэладик кил кутун гьеле фадлай инихъ агъадилай винелди къевзва. Лап мукъвал гележегда регионра халкъдин художественный сеняткарвилерал машгъл хуьн менфятлу бизнесдиз элкъуьн лазим я. Вучиз лагъайтІа, исятда государстводи и месэладин тереф хуьниз гьакъан еке фикир гузва.

Алай йисан июлдилай эгечІна милли сеняткарвилер вилик тухунин рекъай региондин метлебдин программани кардик акатнава. Адал

тмишуник чпин алахъунрин пай кутуни арадал анжах хъсан нетижаар гъида.

Алай вахтунда чи халкъдин вилик акъвазнавай асул месэлайрикай сад советрин ва адалайни виликан девиррин халичаар хуьн патал гъар йикъан алахъунар авун я. Абуьр гъи рекъай къачуртІани гзаф кьиметлу шейър, антиквариат я. Абурун кьимет йикъандавай юкъуз хкаж жезва. Лезги халкъдин художественный сеняткарвилерал машгъл устІарри гъазурнавай шейър, искусстводин гьакъикти эсерар хъиз, Россиядин лап хъсан музейрин – Государстводин Эрмитаждин, А.С.Пушкинан тІварунихъ галай Государстводин музейдин, Урусрин Государстводин музейдин, РагъэкъечІдай патан Государстводин музейдин, ДМИИ-дин, Тахо-Годидин тІварунихъ галай государстводин музейдин ва хейлин масабурин коллекцияра хуьзва.

Лезгийрин машгъл халичайрикай рахайтІа, абуьр дуьньядин лап хъсан коллекцияра ава. Къейдин, къецепатан уьлквейрин музейра хуьзвай халичайрал «Лезги» лагъай тІвар алама. Гъайиф хъи, Къиблепатан Дагъустанда виликдай хъиз исятдани антиквариат тир лезгийрин халичаар фабрикайра гъазурнавай синтетикадинбурухъ галаз дегишарзавай туьквенар кардик ква. Ихътин кутуг тавур кардал бязи лезгийр чебни машгъл жезва. Абуьр масанрай къевзвай алверчийриз чпе гьеле куьгъне халичаар амай хуьрер жагъуриз ва дилерриз антиквариатдин метлебдин халичаар кІватІиз

1934-ЙИС АХЦЕГЪРИН ГАМАР ХРАДАЙ АРТЕЛДИН КОЛЛЕКТИВ

къачудай мумкинвал жен. Алай вахтунда телевидениедин куьмекдалди Россияда халкъдин художественный гъар жуьре сеняткарвилер машгълзава. И жуьредин шейър гъазурзавай вири карханайриз ва устІарриз чпин гъиликай хкатнавай затІар гъар жуьре выставкайра ва ярмаркайра къалурдай мумкинвал гузва. Хейлин карханайриз халкъдин сеняткарвилерал машгъл жезвайвилер гьакъиндай статус гузва. Къейднавай хътин карханайрилай РФ-дин Минпромторгдин, Минэкономразвитиядин, уьлкведин промышленность вилик тухунин фондунин гьисабдай умуми федеральный метлебдин къезилвилерикай менфят къачуз жезда. Милли сеняткарвилерин шейър гъазурзавай карханайриз Дагъустан Республикадани налогрин рекъай региондин бязи къезилвилер ава. Преференция (яни Гъукуматдин патай артухан къезилвилер) и хел патал кадряр газурунин кІвалахриз ва туьквенар ачуьуниз талукъ жезва.

Алай вахтунда аялар милли сеняткарвилерал машгъл хуьнал желбун иллаки важиблу я. Дагъустандин маса халкъари и кардиз иллаки еке фикир гузва. И мураддалди Россиядин Минпромторгди «Халкъдин художественный сеняткарвилер. Россиядин эменни» тІвар алаз школьникар патал тир федеральный метлебдин образованидин программа туькІуьрнава. Адан асул мурад агалкъзавай несил милли сеняткарвилерин ивириив мукъва авун я. РФ-дин вири республикайрихъ и жуьредин чпин хуси программаяр арадал гъидай ва абуьр майдандиз акъуддай мумкинвилер ава.

И кар чи лезги халкъ патал иллаки важиблу жезва. ГъикІ лагъайтІа, алай вахтунда чи милли сеняткарвилерин искусстводин вири хилера

асаслу яз, милли сеняткарвилерал машгъл тир устІарриз налогрин рекъай къезилвилер ва пулдин куьмекар гузва. И программдин къилин месэлайрикай сад устІарри юридический лицояр хъиз регистраци авуниз ва абуьр гъазурзавай шейър милли художественный сеняткарвилерин Федеральный реестрдик кутуниз куьмек авун я. И серенжемди, вичин нубатда, и рекъе кІвалахъзавай устІарриз алава мумкинвилер ачуьзава. Исятда милли сеняткарвилерин хилера кІвалахъзавай карчийриз са жерге къезилвилер ава. Абурукай яз, чпи налогар гунин патентный ва къезиларнавай къайдадикай менфят къачузвай цийиз регистраци авунвай карчийр 2021-2023-йисара налогрикай тамамвилелди азад авун, ракъ, кІарас ва маса шейър гъялунал машгъл карчийриз «къазанжияр» режимдай ставкаяр 4 процентдал къван ва «къазанжияр-харжияр» режимдай 10 процентдал къведалди тІмилиларун къалуриз жезда.

Исятда Дагъустан Республикада чпин асул везифайрик милли сеняткарвилерал машгъл тир карханайриз куьмек гун акатзавай государстводин хейлин идараяр арадал гъанва. Инанмишвилелди лугъуз жезда хъи, лезгийриз и рекъай, гъайиф хъи, са затІни авач. Эгер чун къайгъудик тахъайтІа, паталай атана садани чи халкъдин адетдин сеняткарвилер кІвачел ахкъулдиз эгечІдач. И месэлада Къиблепатан Дагъустандин вири районри къуватар сад авун, чи халкъдин милли сеняткарвилер арадал хкун патал сад тир милли стратегия туькІуьрун чарасуз я. Зи фикирдалди, чи халкъдин чпиз и месэла талукъ тир ксари ва къуллугъчийри милли культура ва искусство вилик тухуник, лезги халкъдин яратмишдай мумкинвилер ар-

куьмек гузва. Исятда ихътин кІвалах тухузвай туьквенар Дербентда, Мегъарамдхуьре ва еке маса хуьрера кардик ква.

Малум тирвал, чи милли халичаар Ирандай ва Туьркиядай гъанвай ужуж синтетикадихъ галаз дегишунал эхиримжи къве йисуз **Runo.ru** тІвар алай машгъл алишверишдин ресурс активвилелди машгъл жезва. Чкадин администрацийри ва гъукумдарри и месэлализ бес къадар фикир тагуникай менфят къачуналди, Къиблепатан Дагъустандай халичайрин хейлин шейър масанрихъ тухузва. «Халичаар хурунин искусство вилик тухун» хътин гафарикай далда къуна лутувилерин къайда кардик кутунва.

Чи халкъдин векилри а кар аннамешун лазим я хъи, гьилелди хранвай лап куьгъне ва чиркин гьевечІи халичадихъни исятда кьимет ава. Эгер художественный кьиметлувилин сенгердилай килигиз хъайитІа, чи кІвале авай сун гъаларикай гьилелди хранвай куьгъне ва гьевечІи халича фабрикайра хранвай цийи 10 халичадихъ галазни текъигиз жездач. Лезгийри халичаар хурун техийиз саки 50 йис я. Чна бязи вахтара лап ужуждаказ маса гузвай халичайрин эвездайни чакъ гьелелиг са затІни авач. Чун патал неинки чи милли халичаар хуьн, гъакІ абуьр хурунин сеняткарвал арадал хкунни гзаф важиблу я. И мураддив агакъун патал чна халичаар хурунин устадвал арадал хкана ам несилрилай несилтралди фидай шартІар тешкилна кІанда. Герек вирирра гьилелди халичаар храдай цехар ва и сеняткарвал чирдай махсус центраяр ачуьхн ва гьасилзавай халичайрихъ къакъан ери хуьнал гуьзчивал тухун. Чи милли халичайрихъ къакъан кьимет гана абуьр маса къачудай муьштериярни гьамиша жедайди я.

70 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ МУБАРАКРАЙ!

Дагъустандин лайихлу артистка Цуьквер Мамедова дидедиз хъайидалай инихъ 70 йис тамам жезва. Мубаракрай! Ахцегъ райондин культурадин хиле манидарвиле кIвалахиз хъайи 50 йисалай гзаф девирда касди гъакъикъатдани коллективдин ва районгъалийрин арада кьетIен гъуьрмет къзанмишнава. РикIик гъалаба, ватанпересвилин гиссер кутазвай адан чи халкъдин манийрихъ къайгъусузвилелди яб акализ жедач. Гъавилай Цуькверан манийрал рикI алайбурун къадар квердавай пара я.

Ам 1951-йисан 9-октябрдиз Ахцегъа, Мирзе муаллимдин 10 аял авай зегъметкеш чIехи хизанда дидедиз хъана. «Зи чIехи буба Зални муаллим ва таъсирлу сес авай манидар, ашукъ тир. Аллагъ-Таалади гъадакай илгъам-пай ганва жеда заз. Манияр за жуваз жув чир хъайидалай къулухъ лугъузва. Виридалайни пара зи рикI лезги халкъдин куьгъне манийрал ала. Репертуардик гъакI чи композиторри Етим Эминан, Хуьруьг Тагъиран, Шагъ-Эмир Мурадован, Алирза Саидован, Чепер Касбубадин, Ибрагъим Гъуьсейнован, Шихнесир Къафланован, Юсуф Мамедован чIалариз кхъенвай маниярни ква. Халис манидар са хуьрел, райондал сергъятламиш жедач. Чи Дагъустан бинелу пара халкъарин ватан я, гъавилай герек атай чIавуз табасаран, дарги, кумукъ, азербайжан, урус, гъатта узьбек, къазах, туьрк, тажик, молдаван чIаларални манияр лугъузва за», – суьгъбет-зава Цуьквер Мамедовади.

70 йисан юбилей мубарак авуналди, чна Цуьквер Мамедовадиз чандин сагъвал, яргъи уьмуьр ва манидарвилин искусстводин рекъай вичин тежриба жегъил манидарриз гудай мумкинвал хъун тIалабзава.

САГЪЛАМВАЛ

АРТУХАН ЗАЛАНВАЛ ЗАРАРЛУ Я

Санят УРДУХАНОВА,
Ахцегъ ЦРБ-дин поликлиникадин заведиш, РД-дин лайихлу духтур

Пешекарри гъеле фадлай инихъ тестикъарзавайвал, бедендин артухан заланвили инсандин сагъламвилеиз чIуру таъсирзава. Гъавилай чпихъ артухан заланвал авай инсанар яхун хъун патал чалишмиш хъана кIанда. И кар къазанмишунин мураддалди агъадихъ чна гузвай меслятрал амал ая. Фу (иллаки лацуди) гренай-ралди ва я силин сухарикралди эвез ая, мукъвал-мукъвал помидоррин шире хъухъ, недайла тарелкадал адетдин порциядин са пай эцигиз чалишмишвал ая. Десерт таза емишралди ва салан майвайралди эвез ая. Тимил менфятлувал авай тIуьнар гъазуриз чалишмиш хъухъ. Куьк инсанар патал и ва я маса затI къизилверекъдик кутуна чурунни менфятлу я. Садлагъана квез гишин хъайи вахтунда емишар ва салан майваар нез алахъа. Ара-ара тIуьнрик балугъ, пахлаяр ва ихътин маса шейър кутур. Яхун жез кIанзавайбурувай вегетарианвилин тIуьнарни гъазуриз жеда. Дуьдгъвер ва маса ягълуяр ишлемишун тIимишара. Балугъ ва салан майваар пароваркада ва я махсус сковородкада гъазура. Гъафтеда са сеферда разгрузочный югъ тайинара. Эгер квез недай чIаварин арада гишин хъайитIа, чай ва я кофе хъухъ. Абурук квай кофеинди иштйгъ агъузарзава. Яхун жез кIанзавайбур патал гъикъван абуру гзаф гъерекат авуртIа, гъакъван хъсан я. Яхунвал кIубанвилин чешме тирди рикIелай ракъурмир.

ПИСВИЛИЗ ХЪСАНВИЛИН ЖАВАБ

«Шерифали бубадин насигъатар» ктабдай

Хуьруьн кьерехдив гвай са кIвале нянихъ гъуьлни паб къилел верч алай аш нез ашукънай. Гъа и арада сада рак гатада.

– Зун къекъверег туш, клеве гъатнавай бенде я. Къве юкъуз фу тIуьнвач. Аллагъдин хатурдай рекъин мугъмандиз илифдай чка къалура, са къас фу це, – чин чIулаварна лугъуда ада рак ачухай сусаз.

– Рак акъала, акатай вуьж хъайитIани мес-тIуьн тIалабиз къвез, им карвансарай, духан туш хъи, – рак гатайдан ван хъайила алай чкадила сес хкажда итимди.

Вахтар-йисар алагъа. Аллагъдин къадар-къисметар я къван, авай-авачир гъилий акъатна, кIвал-хизан чIлана, лап саилвилин гъалдиз къведа и кас. Мажбур жеда ам къил хуьн патал хуьрба-хуьр, кIвалба-кIвал къекъуьнни. Нянихъ са хуьре ада, дуьшуьшдай хъиз, вичин вили къур са кIвалин рак гатада. Иесийри а макъамда нянин чIавун фу незвай.

– Фена килиг, паб, ам вуьж ятIа. Ша илиф лагъ суфрадихъ, – буюрмишда итимди.

– Рекъевай са кесиб касдиз недай фу кIанзава, кIвализ къвезвач, – хтана хълагъда папа.

– Инал алай нисини фу, гъа рганвай верчни са суфрадик кутуна це, гъадан къисмет я, гъалал хъуй, хизандилай садакъа хъуй. Чна картуфар ргада, – мергъяматлувалда касди. Ва папани адан тапшуругъ къилиз тухуда.

– Я итим, ваз вуч хъанатIа чидани? Аламат! Фу кIанз атай къекъверег зи виликан гъуьл Муса тир. Заз гуьгъуьнай чир хъхъана. Ваз чидани, са вахтунда чун адахъ галаз гъа икI фу нез ашукънавайла, са бендеди фу кIанз чи кIвалин рак гатанай. Амма вичикай масадаз хийир хкат тийидай кас тир Мусадни ганачир, къени рикIелай алатзавач, – тамам тажуб хъанвай дишегъли.

– Чида, паб, чида. А макъамда куь кIвалин рак гатай гишин мугъман зун тир, – секиндасиз лагъайла, паб вич-вичелай фена.

И къасдин манаир: дагъ дагъдал дуьшуьш жедач, инсан инсандал дуьшуьш хъижеда; писвилеиз писвал – парабурлулай алакьда, амма писвилеиз хъсанвал авун анжах къегъал ксариз хас я.

ДИКЪЕТ ЦЕ: ПЕРЕПИСЬ 2021

(Алай йисан 15-октябрдила 14-ноябрдалди чи уьлкведа вири Россиядин агъалийрин перепись киле фида).

Агъалийрин перепись статистикри гъар 10 йисалай садра киле тухузвай уьлкведин вири агъалийрин кьетIен анкетирование я. Россияда перепись киле тухунал Росстат машгъул жезва. Агъалийрин ва яшайишдин фондунин перепись киле тухунихъ государстводин идара авунин карда важиблу метлеб ава. Переписдин нетижаар агъалийрин арада яшайишдин къулайвилер пайдайла, госкъуллугъар ийидайла, миллетрин дережада векилвилер гудайла барабарвал хуьн патал, гъакIни уьлкведин гъар жуьре регионриз ва районриз образованидин, гъакI сагъламвал хуьнин мурадриз пулдин такъатар

гудайла ва халкъдин яшайишдин метлебдиз ишлемишзава.

Гъуьрметлу Ахцегъ райондин агъалияр, алай йисан 15-октяб-

рдила 14-ноябрдалди чи уьлкведа вири Россиядин агъалийрин нубатдин перепись киле фида. Ада пуд жуьреда иштирак ийиз жеда. Мисал яз, и ва я маса кас-

дивай Госуслугайрин порталда къилдиндаказ анкета ацIуриз, переписчикдин суалриз кIвале жавабар гуз, гъакIни вичин кIвалин мукъув гвай переписдин участокдиз физ жеда.

Куьне переписда иштиракунин гъи къайда хкъагъайтIани, чир хъухъ: переписда иштирак авун – им куьне обществодин еке ва умуми кардик, инсанрин хушбахт гележег арадал гъуник кутазвай пай я! Переписдин вахтунда кIватIзавай вири малуматар конфиденциальный я ва умудлудаказ хуьзва. Жавабар анжах куь гафаларал бинеламиш хъана кхъизва, гъавилай авайвал лугъуз алахъ. И чIавуз са жуьрединни документар къалурунин чарасузвал авач.

ПРЕСЕЧЕНА ПОПЫТКА ВВОЗА НЕКТАРИНОВ С БУРОЙ МОНИЛИОЗНОЙ ГНИЛЬЮ...

Марина МУРСАЛОВА,
начальник отдела Кавказского
межрегионального Управления Россельхознадзора,
заслуженный работник сельского хозяйства

РФ. За нарушение ФЗ № 206 «О карантине растений» владельцы грузов привлечены к административной ответственности по ст. 10.2 КоАП РФ «Нарушение правил ввоза и вывоза подкарантинной продукции». Грузы возвращены обратно в Иран.

Дял справки:

В ходе проведения карантинного фитосанитарного контроля на складе временного хранения «Виадук» Управлением Россельхознадзора по Республике Дагестан не допущены к ввозу на территорию РФ из Азербайджана одна партия нектаринов – 18,7 тонн и две партии нектаринов – 39,3 т. из Ирана. Общий объем продукции, не попавшей на российский рынок, составил более 58,0 тонн.

Основанием для задержания стало заключение Дагестанского филиала Всероссийского центра карантина растений (ФГБУ «ВНИИКР»), подтвердившего факт выявления наличия монилиозной гнили во фруктах – бурая монилиозная гниль (*Monilinia fructicola* (Winter) Honey. В отношении зараженной партии подкарантинной продукции приняты меры в соответствии с фитосанитарным законодательством

нью вредоносности, поражает все наземные органы растения. В условиях повышенной влажности при умеренных температурах воздуха споры гриба очень быстро распространяются. Один пораженный плод может заразить все деревья в окрестных садах. Может переживать длительные транспортировки и хранение даже при пониженных температурах.

ХЪСАН МЕСЛЯТ

Садлагъана кIвалах квахъун, мажиб тIимил хъун, рикIелни алачир харжар хъун – гъар са хизан ихътин месэлайрихъ галаз дуьшуьш хъун мумкин я. Диде-бубадиз пулунин четинвилер авайди аялриз чир хъун герек яни? КичIе тежедайвал, арадал атай крарин гъавурда абур гъикI твада?

Психологрин фикирдалди, арадал атанвай гъалди-кай аялдиз чир жедай ихтияр ава, амни амайбур вири хъиз гъа хизандай я хъи. Къилинди – артухан малуматралди адаз гуж тагана, гъич са вядедани жуван къалабулукъ къалур тавуна, аксина, гъа месэла гъялун патал гъихътин рекъер аватIа, абурукай лагъана кIанда.

Пешекарри аялдиз сифте жаваб рикIел гъидай суалар гун меслят къалурзава. Месела: «Вуна гъикI фикирзава, чавай вучиз вуна тIалабай къугъвадай затI (игрушка) къачуз хъанач?», «Вуна фикир ганини, чна исятда нянин тIуьн гъамиша кIвале незва, амма виликдай чун мукъвал-мукъвал кафедез физвай?».

Хизанда пулунин четинвилер – тIал алай месэла я, гъавилай аял-дихъ галаз рахун патал дуьз вахт хъяна кIанда, иллаки ам гъвечIиди хъ хъайитIа. Адахъ галаз шиклар

ягъ ва я къугъугъ, къуй ада вич бушдиз ва къулайдиз гъиссрай. Адахъ галаз жезмай къван гъакIан регъят чIалал рахухъ, гъавурда акъадай мисалар гъваш: «Исятда чна тухъ-дайвал тIуьн ва алуькIун важиблу я, и кар патал чун са къадар вахтунда кафедез фидач ва къугъвадай затIар къачудач».

Чарасуз аялдин рикIел хкваш пулсуз рикI аладардай затIар авайди. Аялрин клубдиз фидай мумкинвал авач – паркда къекъвейтIа жеда. Отпускдиз физ жезвач, амма санал тамуз фена цIун патав ашукъиз,

ПУЛ АВАЧ...

алачухда йиф ийиз, вацIай балугъар къаз ял ядай йикъар акъудайтIа жеда. Къугъвадай затIар тукъвендай къачун чарасуз туш – кIвале авай затIарикай жуван гъилералди са затI гъазуриз алахъда.

Руьгъдин терефин рикIелай ракъурмир. Мугъаммад Пайгъамбарни (с.а.с.) адан асгъабар гъикI яшамиш хъанайтIа вири бегъемдиз ахъа. Сабур авунай Аллагъ-Таалади гъихътин суваб гудатIа абурун рикIел хкваш.

Машгъур хизандин психолог Санама Хафиза четинвилерал гъалтнавайди са куь хизан туширди аялар гъавурда тун меслят къалурзава. Дяведи чукIурнавай чкайра яшамиш жезвай, мектебдиз физ те-жезвай, тухдалди недай мумкинвал авачир аялрин уьмуьрдилай санал ашукъна видеойриз ва шиклриз килиг. «Пулунин четинвилери хизанда садакай садаз даях жезвайди гъиссиз куьмекзава. Четин гъалди чаз виридаз аялриз чпиз авай шей-эрай шукур ийиз чирдай, чпи-чпиз фикирна машгъуларат жагъурдай, сада-садаз куьмек гудай ва къенят ийидай мумкинвал гузва», – нетижа къазва Хафиза.

хъавзвай булах я.

Дишегълир чи къвед лагъай пай ятIа, ам чи хъсан пай я.

Дишегълирик нуьксанар ква, амма абурун лайихлувилерин къадар артух я.

Цай чилел жеда, гум – пава.

Дуьньяда кIанивал амай къван такIанвални амуькъа. КIанивал даим я.

Яшар пулунилай са карда тафаватлу я: пул гъикъван гзаф хъайитIа, гъакъван чаз шад жезва, яшар гъикъван гзаф хъайитIа, гъакъван – пашман.

Бармакри чеб алуькIдай къилер чпи хкъадайтIа, белки зазни абур са шумуд жедай.

КАМАЛДИН ХАЗИНАДАЙ

Акъул пулунихъ къачуз жедач. Акъуллубур – жеда. Такабурувалвал квадарай инсан яд феи ракъ хъиз я – акатайда патахъарда.

Эвел регъуьвал квахъда, ахпа шалвар.

Пул гъамиша ам авачирбуру негъзава.

Сифте за эрекъ авай птулкадин къил алудна, ахпа эрекъ авай птулкади – зи къил.

Яргъалди анжах яхун гьерер амуькъа.

Ахмакъвилеиз тфу гумир – ахмакъвал гзафбуру яд

ЯШАМИШРАЙ ЛЕЗГИ ХАЛКЪ ВА ЧІАЛ!

Гьуьрметлу районэгълияр, 10-октябрдиз, лезги чІалан сувариндаз элкьвенвай и юкьуз, гила 3-сеферда яз чна халкьарин арадин дидед чІал хуьнин «Лезги диктант» акция кьиле тухузва. ЦІи Дагьустандин Халкьдин писатель Кьияс Межидован 110 йисан юбилейдиз талукьарнавай и серенжемда (виликанбур

С.Сулейманан 150 ва республикадин «Лезги газетдин» 100 йисан юбилейриз бахшнавай) хайи чІалан кьадир авай гьар са касдивай, вичи уьлкведин гьина аваз хьайитІани, интернетдик квай компьютердин, планшетдин ва я смартфондин куьмекдалди иштиракиз жеда.

ЧІАЛ ХУЬННИ ВАТАНПЕРЕСВАЛ Я

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Инсаниятдин виридалайни зурба яратмишун чІал я, дидед чІал! Дидед чІала халкьдин генетикадин диб, халкьдин ва чІалан сирлу код ава. ЧІала чи тарих, адетар, культура хуьзвайвилай чІал хуьнилай еке ватанпересвал авач. «Диде», «ватан» гафар хьиз, «халкь» «чІални» чна синонимар хьиз ишлемишзава. Гьавилай «чІал амай кьван гагда халкь ама» лугьур камаллу мисал ава.

ЧІал – им чан алай шей я. Чан алай гьар са шейнинив хьиз, адавин чун кьайгьударвилелди эгечІун лазим я. ТахьайтІа, герек амачир куьгьне алат хьиз, ам муьрхуь кьада, кьуьруь жеда ва нетижада халкьдиз кьуллугьунин рекьай вичин хиве авай везифар кьиле тухуз хьжедач. АкІ тахьун патал халкьдин культурадин асул хел яз, вичи чи милли культура арадал гьизвай кьилин алат тир дидид чІалаз гьуьрмет авун - адал рахун, кхьин чи буржи.

Гьар са цивилизациядиз, гьукуматдиз, халкьдиз, чІалаз, лугьурвал, вичин гатфар, гад, зул

- цуьк акьудзавай ва ахладарзавай вахтар ава. Дуьньядин лап куьгьнебурукай сад тир лезги чІал патал чидач алайди адан гьивахт-дережа ятІа: са патахъай, лезги чІалан илим, литература вилик физва. Муькуь патахъай, чаз, лезги чІалан векилриз, гьатта регьберриз, интеллигенциядизни, вучиз ятІани, хайи дидед чІалал рахаз регьуь я. Лезгидал рахун парабуру инсандин авамвилайни савадсузвилай гьисабзава. Гьатта чи хуьрерани лезги чІалан, литературадин, культурадин мярекатарни кваз урус чІалалди кьиле тухузва. Им гьихьтин тарс-тербия хуьй чна жегьилриз гузвай?! Им урус чІалаз аксивилин фикир туш. Дидед чІалахъ галаз санал, гьелбетда, иллаки чиди хьтин республикада халкьарин арадин рафтарвилеринди тир чи уьлкведин урус чІални (адаз кьвед лагьай дидед чІал гьавайда лугьузвач), алакьайтІа маса чІаларни чарасуз чирна кІанда.

Кье гаф лезги литературадин чІалакайни лугьун. Заз чиз, чи чІалан диалектрани нугьатра авай кьван вири гафар кІватІна веревирд ийидай, сафунай ядай,

абурун винел илимдинни ахтармишунрин кІвалах кьиле тухудай вахт алуькьнава. Вучиз лагьайтІа, чІалан гьар са гаф дуьшуьшдай ваъ, халкьдин агьзур йисарин фагьум-фикирдалди эволюциядин кьайдада арадиз атанвай кьиметлу уьлчме я, ва чІалан гьар са уьлчмедиз тайин чкани акуна кІанда. Анжах гьа тегьерда чарасузвал авачиз кьабулнавай ва гьатнавай чара гафар хсусибурал эвезиз, литературадин кьайдала-миш миxьи чІал арадиз гьиз жеда. Сир туш хьи, месела, Ахцегь, Кьуба диалектрин бинелу лезги пара гафарни дурумлу ибараяр исятда чи литературадин чІалак акатнавач.

Чи чІехи бубайри агьзур йисарин кьене хвена кье чав агакьарнавай чІалан девлет гележегдин несилив лайихлудаказ вахгун, шаксуз, чи виридан буржи я. Жуван ихтилат заз Расул Гьамзатован - вичин вири яратмишунар дидед чІалалди кхьей дуьньядин дережадин шаирдин - метлеблу гафарадди куьтягьиз кІанзава: «Эгер зи дидед чІал пака квахьдатІа, зун кье рекьиз гьазур я». Яшамишрай лезги халкь ва чІал!

Алирза САИДОВ,
лезгийрин машгьур шаир

ЧІАЛ КУЬЛЕГ Я ВАТАНДИН

(«Хцихъ галаз суьгьбет» лирикадин поэмадай са чІукь)

*Муьгьуьббатдин муькьвер, селди тухванвай,
ЧІала бирдан садахъ гилиг хьийида,
Хажалатди кана жигер кьуранвай
Бендедизни чІала дарман иида.*

*ЧІала гагь-гагь кІевда сивер тупарин,
Къанлуярни хьийида, хва, баришугь.
Гьисаба кьун тавуртІа чІал тупІарин,
Гьар са халкьдин чІал я вичиз ярашугь.*

*ЧІала гьетер кьуна чилел авудда,
Ачухда ви вилик дуьнья, ктаб хьиз.
ЧІала Эмин чи рикІерив агудна,
Вири дердер алудзавай запаб хьиз.*

*Гафар жеда ви рикІ чпиз ачух тир,
Галукьунни чехирди хьиз пияндай.
Вичин чуьнгуьр хкажайла ашукьди,
Чакмахди хьиз цІелхем гьидай ви чандай.*

*Жумарт жеда гафар чил хьиз гуржийрин,
Гуьрчег жеда урус там хьиз нисинихъ,
Гаъ туйтн жеда абур кьуьл хьиз лезгийрин,
Гагьни секин, дидеяр хьиз кьепІинихъ.*

*Гафар жеда инсанар хьиз уьтквембур,
Ви душмандал фидай хура хур туна,
Гафар жеда гьетер хьиз чеб зегьембур,
ЧкІидайбур заманайра нур туна.*

*ЧІалан сирер, зи хва, чирна куьтягь жеч,
Куьтягь тежер саягь сирер инсандин,
ЧІал авай халкь суьргьундани куьлягь жеч,
Куьз лагьайтІа чІал куьлег я Ватандин.*

ЧІАЛАН ТІАЛ

Максим АЛИМОВ,
лезгийрин машгьур публицист,
шаир, РД-дин культурадин лайихлу работник

Дуьньяда авай хейлин шей-эр чпин якьинвал, инсандиз чарасуз гереквал, субутар авунин чарасузвал авачирбур я: ватан, тІвар, намус, ирс ва икІ мад. Абурун жергеда лайихлу чка кьазвайди жуван хайи дидед чІал я. И шейэрин важиблувал, абур вилин нинеяр хьиз хуьнин мажбурвал гьар садаз аял чІавалай вадра вад хьиз, рикІелай тефидайвал чирна кІанда.

И карда виридалайни вилик хизандин ва мектебдин жавабдарвал ква. Ахпа чІал чирунин, адан хас тир лишанар, кьайдаяр-къанунар хуьнин везифаяр зарийрин, шаиррин, журналистрин, махсус пешекар алимрин хиве гьатзава. Им виридаз ашкара, гьуьжет алачир месела я.

ИкІ ятІани, газетра, ктабра пешекаррини, гьевескаррини чІалан меселаяр, адан гележег ва кье авай гьал веревирд авун патал кьизгьин «женгер» тухузва. Са патахъай, им хьсан кар я, муькуь патахъай, бязи дуьшуьшра и женгерин иштиракчийри чпин квазвай мецер чухьзавай хьиз аквазва. На лугьуди абуруз нетижадилай иштираквал важиблу я.

ЧІалан месела, аквазвай кьван регьятди туш. Яб це, вуч лугьузватІа ЮНЕСКО тІвар алай вири дуьньядин халкьарин арада илимдин, медениятдин ва чирвилерин меселаяр гьязлавай тешкилатди. Дуьньяда алай чІавуз 6000 чІал ава. Абурукай 80 % миxьиз квахьунин хаталувал ава, вучиз лагьайтІа гьар 15 йикъалай са чІал «рекьизва». ЮНЕСКО-дин ахтармишунралди са 100 йисалай чилел вад вишелай пуд агьзурдалди чІалар амукьда.

Иниз килигна, гьар миллетди жуван чІал мукьва жезвай «ажалдикай» хуьн патал вири жуьредин гаь-сирлу такьатар ишлемишна кІанда. Амма им акІ лагьай чІал туш, гьарай ачалтна гьава кьарсурун герек я. Гьайифвилелди ихьтин са гьал кьейдин. Са бязи лезги чІалан терефдаррин кІалера кьез аквада хьи, неинки гьевечи хтулар, аялар, гьатта абурун дидеярни бубаяр чеб чпихъ галаз урус чІалал рахазва. Ахпа абуру «Лезги газетдизни» Интернетдиз чІалан тереф хуьзвай макъалаярни кхьиди.

И арада заз билералди акур, гзаф рикІ шадарай са дуьшуьш-дикай талгьана жедач. Яргьал тир Голландия тІвар алай гьукуматда

ЧІАЛАКАЙ ФИКИРАР

Лезги чІалан язух жезва заз,
Адан кьилел кьезвайбур акваз.
Бубайрилай сагьдиз чал атай,
Дидед чІалан квахьнава
са пай.

Чара гафар акьахиз кІула,
Лезги чІалан гьахьнава кьула.
КукупІри хьиз, акьудиз мукай,
Хайи чІалар ийизва кукІвар.

Низ гьарайда, агакьарда сес,
Вуж я чІалан жавабдар нес?
Алим яни, шаир яни, лагь,
Пачагь яни, тахьайтІа Аллагь?

Раб хкудиз, кутаз чІалак риб,
Акун тийиз буш жезвайди диб.
Рахух эвел лезгидал кІвале,
Ахпа киме, межлисда, меле.

фадлай са лезги хизан яшамиш жезва – Мисрихановар: Тимур ва Гуьлжагьан чпин хва, свас ва хтуларни галаз. Абур гьар йисуз чеб яшамиш жезвай ДаркІушрин хуьруьз хквезва. Са сеферда кьисмет хьана, зун абурун кІвализ мугьман хьана. Зи рикІ шад авурди чІехибурухъ галаз хтанвай гьевечи хтул тир. Голландияда яшамиш жезвай аялар хьсандиз лезги чІалал рахазвай. И кардин себеб, зи фикирдалди, Гуьлжагьан вах вич лезги чІалан кьадир авай, шиирар кхьинал машгьул кас хьун я. Ада вичин са шиирда икІ лугьузва:

Хайи чІал я гьавурда
зун турди маса чІаларин,
Тафаватвал кьалурайди
писни хьсан гьаларин.
ЧІал гума зав, амачтІани
заз чІал чирай диде зи,
За хуьзва ам мукьаятдиз,
туна чими рикІе зи.

Мад са дуьшуьш. Са тІимил вахт инлай вилик вирус галукьна зун духтурханадиз акьатна. Ина са палатада чун вад кас, Дагьустандин 4 миллетдин векилар авай. Абурукай са азарлу хьфена, адан чкадал масад атана. Ам са хьсан акунар, буй-бухах авай итим тир. Таниш хьун патал чна цІийиз атайдав «Вун гьинай я?» лагьана вугай суалдиз ада «Зун Каспийск шегьердай» – жаваб гана. Чна давамна: «Вун хайи ватан гьим я?». Жаваб атана: «Дербентдай». Чна гузвай суалрин кьилин метлеб им гьи миллетдин векил ятІа чирун тир. Амма и касди вичин тум-кьил ашкара авунач. Са арадлай идаз зенг атана, ам телефондай са нихъ галаз ятІани лезги чІалал рахана. Гуьгьуьнай заз чир хьана им Белиждай тирди. Чехи гьайифдалди фикирна за: «И касдиз вучиз регьуь ва киче ятІа, вич лезги тирди лугьуз?».

ИкІ хьайила, гьуьрметлу лезги стхаярни вахар, чІалакай рахун тІимил я, чІалал рахана кІанда. РикІел хкин бубайрин мисал: «Дана епинамаз, аял кьепІинамаз». Гьа кьепІинамайла башламишна кІанда аялдив хайи чІалал рахаз, манияр лугьуз. Маса мисалди лугьузвайвал, кукІунар куьтягь хьайила кьулухъ гьутар юзуруник хийир квач.

Зи фикирар-хиалар за агдадихъ гузвай шиирдани кьалурнава.

Тарифдайла, вуч ширин я мез,
Шаирринни манидаррин сес.
Тарифуналди экьечІайтІа
кьуьл,
Уьфтер ягьиз, ийидай хьи кьуьл.

«ЧІал девлет я, чІал я чи дамах», –
Гафарикай авунва пайдах.
Шегьердавай лезгийриз – ма ваз,
Дидед чІалал регьуьда рахаз.

ЧІалаз герек кьведач гьуьжетар,
Гьуьжетри гьич гьидач девлетар.
«Гьалва» – лагьай ширин
жедач сив
Кьамчи такур дири жедач шив.

Экуь хьана кІандатІа йифиз,
Гьарда са шем куькІуьрда вичиз.
Эгер багьа ятІа дидед чІал,
Чарабурув хуььрез тамир чал.

Заз чидайвал, са кар кьунвач гьисаба,
Хайи югь я хьиз чІал чир хьайи югь.
ЧІал авачир дуьнья тушини харапІа?!
Гаф акьатай югь я на тум цайи югь.

ЧІал чидайла дипломни вахъ кьекьведа,
ЭгечІада вун симинални кьуьлериз,
Дяведайни гьалиб хьана хкведа,
Цанни цада чан-рикІ ийиз чилериз.

ЧІалан вилик кьизил вуч я кьиметдиз?
ЧІалан вилик ирид цавни даяз я.
ЧІал мандат я, зи хва, гьар са миллетдин,
Ам дуьньядиз экьечІавай дарваз я.

ЦІийи дуьнья

(Новый мир)

Учредитель:

Администрация
Ахтынского района
Республики Дагестан
Главный редактор
Д.Ш.ШЕРИФАЛИЕВ

Газета перерегистрирована Управлением федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД 22 января 2019 г. Регистрационный номер ПИ № ТУ 05-00401.

Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность предоставленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. При перепечатке ссылка на «Новый мир» обязательна.

Адрес редакции и издателя:
368730, РД, Ахтынский район,
с. Ахты, ул.Герейханова, д.33.

Телефон главного редактора
8(988)-654-59-49

Электронная почта газеты:
newworld1928@mail.ru

ИНДЕКС 63312

Газета «Новый мир» сверстана и отпечатана в ООО «Типография-М» по адресу: г.Дербент, ул.С.Курбанова, 25. Электронная версия газеты на сайте www.akhty.ru

По вопросам качества печати обращаться в типографию ООО «Типография-М»

Время подписания в печать по графику 14.00.

Подписано в печать 14:00

Газета выходит 52 раза в год.

Тираж 1500 экз.

Заказ № _____